

בס"ד. ש"פ צו, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה¹. ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ במאמרו ד"ה זה שאמרו בימים שלפני הסתלקותו² לפני מאה שנה³, גודל מעלת חודש ניסן, ונקודת הענין, שחודש ניסן הוא הראש (היינו שכולל את החיות של כל השנה⁴) בנוגע לענינים שלמעלה מסדר השתלשלות, שזהו ענין הנסים שלמעלה מהטבע, ועד לנסי נסים, כמרומז גם בשמו של חודש ניסן, שיש בו ב' נוני"ן, כדאיתא בגמרא⁵ שרומז לנסי נסים.

ולהעיר שענין זה שייך גם למשה רבינו, גואל ראשון, שעל ידו היתה הגאולה ממצרים בחודש ניסן. דהנה אמרו רז"ל⁶ משה ניסן של ישראל, דכתיב⁷ לכל האותות והמופתים גו' אשר עשה משה, ומי הוא ניסו של משה, הקב"ה, שנאמר⁸ ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי. וכיון שמשה הוא רועה ונשיא ישראל, שממשיך לבנ"י את כל עניניו [ועד"ז נשיאי ישראל שבכל דור ודור, ובכללם גם בעל ההילולא, שממשיכים לצאן מרעיתם את כל עניניהם, והמשכה זו היא גם לאחרי ההסתלקות, כדאיתא בתניא⁹ שזהו כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים ריבוא כוכבים], הרי מובן, שנוסף לכך שמשה הוא ניסן של ישראל, הרי הוא ממשיך לבנ"י גם את הנס שלו, הוי" נסי. ונמצא, שע"י משה נמשך לבנ"י בחי' נסי נסים.

ועז"נ החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שגם בחדשי השנה, שהם עניני הטבע, נמשך ענינו של החודש הזה, שהו"ע הנס שלמעלה מהטבע, ולא רק נסים, אלא גם נסי נסים.

(4) ראה עטרת ראש שער ר"ה פ"א ואילך.

(5) ברכות נו, רע"א ובפרש"י. וראה חדא"ג מהרש"א שם.

(6) ב"ר פנ"ט, ה.

(7) ברכה לד, יא"ב.

(8) בשלח יז, טו.

(9) אגה"ק סו"ס זך.

(1) בא יב, ב.

(2) י"ג ניסן — והרי עניני יום זה מתחילים כבר ביום הש"ק לאחרי חצות, רעוא דרעוין.

(3) נדפס באוה"ת בא ע' רסד ואילך, ובקונטרס בפ"ע (ב' ניסן תשכ"ו) — בתוספת איזה הערות ומ"מ מכ"ק אדמו"ר שליט"א שנדפסו בהתחלת הקונטרס. וראה גם השיחה בקשר להמאמר (לעיל ע' 234 ואילך).

ב) וממשיך במאמר בענין מעלת חודש ניסן על חודש תשרי, שלכן אמרו רז"ל¹⁰ שבניסן עתידין להגאל, ומבאר בזה כמה טעמים, ומסיים¹¹: ועוד יש טעם שבניסן עתידין להגאל, עפמ"ש בתו"א פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת ציון דרוש הראשון¹² בענין ג' בחינות דלא זו מחבבה עד שקראה בתי כו' אחותי כו' אמיי¹³, ולעתיד לבוא תתעלה בחי' בת ביתר שאת למעלה מבחי' בעטרה שעטרה לו אמו¹⁴, אלא ע"ד אשת חיל עטרת בעלה¹⁵, ותשרי הוא בחי' אימא עילאה (בינה), וניסן זהו מדריגה שנקראת בת.

ולאחרי שמסיים לבאר את הטעמים לכך שבניסן עתידין להגאל, מתחיל לבאר מעלת חודש תשרי, חודש השביעי, דכל השביעין חביבין¹⁶, שיש בו בחי' עליונה מחודש ניסן. ויש לעיין אם זהו המשך המאמר, או הוספה להמאמר, בירור דברים ושקו"ט בענין ניסן ותשרי. ובכל אופן אינו מובן, שהרי זה בסתירה לכל המשך המאמר שנת"ל במעלת ניסן על תשרי.

ג) ויובן ע"פ מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר ד"ה החודש הזה לכם ה'ש"ת¹⁷ (שאמרו בכואו למדינה זו), שגם שם מבאר מעלת חודש ניסן על חודש תשרי, שלכן הכרעת המדרש¹⁸ היא שבניסן עתידין להגאל, ומבאר שיש בזה כמה טעמים. טעם הא', שבענין הספירות הנה ניסן הוא חסד ותשרי גבורה¹⁹, והוא זמן הדין ומשפט כו', והגם שע"י מצות תקיעת שופר שענינה תשובה פועלים להיות עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומרחם על עמו²⁰, הנה בכ"ז הרי עצם הזמן הוא זמן הדין ומשפט, דכל²¹ באי עולם עוברים לפניו ית' בדין ומשפט, אלא שהדין ומשפט גופא הוא באופן של רחמים. וע"כ תהי' הגאולה בניסן שהוא בחי' חסד. וטעם הב', דהנה, הגילוי דפסח הי' באתערותא דלעילא מצד עצמה (משא"כ תשרי שענינו הוא אתעדל"ע שבאה ע"י אתעדל"ת), וכפי שמבאר, שבאתעדל"ע יש ב' בחי' ומדרי', הא', אתעדל"ע הבאה ע"י (בסיבת ולאחר) אתעדל"ת, והב' היא אתעדל"ע מצ"ע שאין אתעדל"ת

10) ר"ה יא, א. שמו"ר פט"ו, יא.	16) ויק"ר פכ"ט, יא.
11) שם ע' רעג.	17) סה"מ ה'ש"ת ע' 19 ואילך.
12) לז, ב ואילך.	18) שבהערה 10.
13) שהש"ר פ"ג, יא (ב). שמו"ר ס"פ	19) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
פקודי.	בסה"מ שם (ע' 28).
14) שה"ש ג, יא.	20) ראה ויק"ר פכ"ט, ג.
15) משלי יב, ד.	21) ראה ר"ה טז, א. יח, א.

מגעת לשם כלל, וגילוי כזה הי' בפסח, בחי' אתעדל"ע מצד עצמה. ולכן הנה הגאולה העתידה תהי' בניסן שהוא זמן האתעדל"ע מצד עצמה.

ויש להוסיף בזה, דהנה ידוע שיש מעלה באתעדל"ע שבאה ע"י אתעדל"ת דוקא, דכיון שבאה ע"י עבודת האדם, הרי הוא בבחי' כלי לאור שנמשך מלמעלה, ועד שמתאחד עמו, ולכן הרי זה באופן של קיום. משא"כ באתעדל"ע שבאה מצד עצמה, הנה אף שגדלה מעלת האור (שהאור שנמשך מלמעלה מצ"ע הוא למעלה יותר מהאור שנמשך ע"י עבודת האדם), מ"מ, כיון שלא נמשך ע"י עבודת המטה, הרי המטה אינו כלי לאור זה, ולכן יכול להיות שגילוי האור יהי' נפסק כו'²². וכידוע בענין מ"ת²³, דכיון שהי' הגילוי מלמעלה, ולא מצד עבודה, לכן במשך היובל גו'²⁴, שנפסק גילוי האור (ועד כדי כך, שלאח"ז הי' יכול להיות חטא העגל, שזהו ענין הפכי מ"ת). ואעפ"כ, הנה הגאולה העתידה שתהי' בניסן, באופן של אתעדל"ע מצד עצמה (כנ"ל), תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות ח"ו²⁵, ענין של קיימא. והיינו לפי שתהי' מבחי' היותר נעלית באתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת לשם כלל, שאז הנה גם כאשר איש מזריע תחילה (אתעדל"ע מצ"ע) אזי יולדת זכר [וכפי שמביא הצ"צ²⁶ שעז"נ²⁷ איש ואיש יולד בה, היינו, שבאיזה אופן שיהי', הן באופן של אתעדל"ת, אשה מזרעת תחילה, והן באופן של אתעדל"ע, איש מזריע תחילה, תהי' יולדת זכר], ולכן תהי' הגאולה העתידה באופן של קיימא. והיינו, שיהיו בזה ב' המעלות, הן מעלת האור, שהוא בלתי מדוד ומוגבל, כיון שבא ממקום שאין אתעדל"ת מגעת שם, והן מעלת הפנימיות, יולדת זכר. ובדוגמת מעלת אתעדל"ע שבאה לאחרי שלימות העבודה דאתעדל"ת ואתעדל"ע שעל ידה²⁸.

וטעם הג', דהנה, מעלת חודש תשרי שהוא חודש השביעי, וכל השביעין חביבין¹⁶. והנה, מעלתו של השביעי להיותו שביעי לראשון, והיינו, שגם במעלת השביעי הנה הראשון הוא העיקר. וכמו באבות, הנה השביעי החביב הוא משה רבינו ע"ה, שהוא שביעי

(25) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.
 (26) אוה"ת שם ע' ערב. וראה תו"א מקץ לו, ג. לקו"ת תזריע כ, ג.
 (27) תהלים פז, ה.
 (28) ראה לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך.

(22) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ועוד.
 (23) ראה לקו"ת פ' ראה כח, ב. המשך תרס"ו ע' שנג. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך. סה"מ תרע"ח ע' עג. תרח"ץ ע' קמח.
 (24) יתרו יט, יג.

לאברהם, דאברהם הוא הראשון ומרע"ה הוא השביעי, הרי שמעלתו היא להיותו שביעי לראשון. ועד"ז מובן בנוגע לחודש תשרי, חודש השביעי, שהוא שביעי לניסן, והיינו, שגם במעלת חודש תשרי מודגש שחודש ניסן הוא העיקר, ולכן תהי' הגאולה העתידה בחודש ניסן דוקא.

ד) ועפ"ז מובן שמ"ש הצ"צ בסיום המאמר אודות מעלת חודש תשרי, אינו בסתירה לתוכן כללות המאמר אודות מעלת חודש ניסן, כי, מעלת חודש תשרי היא מפני היותו חודש השביעי, וכל השביעין חביבין, והרי בענין זה גופא מודגש שחודש ניסן הוא העיקר, כי מעלת השביעי היא להיותו שביעי לראשון, כנ"ל, והיינו, שניסן הוא הראשון והראש, ובו כלול (בהעלם) גם מעלת השביעי. וזהו גם משנת"ל (ס"א) בענין ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שניסן פועל גם בענינים דשנה, אף שמצד עצמם שייכים הם לתשרי, כי, גם הענינים דתשרי מתחילים מניסן, להיותו הראשון שבו כלולים כל הענינים, ועד שגם מעלת השביעי שבתשרי כלולה בניסן, כנ"ל.

ה) ובזה יובן גם מ"ש בגמרא במסכת ר"ה¹⁸, רבי יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם, שנאמר²⁹ ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ עושה פרי, איזהו חודש שהארץ מליאה דשאים ואילן מוציא פירות, הרי אומר זה ניסן, ואותו הפרק זמן בהמה וחי' ועוף שמזדווגין זה אצל זה, שנאמר לבשו כרים הצאן וגו' — כפי שמפרש רש"י לעיל מיני³⁰, מקרא הוא בספר תהלים³¹, לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו, פי', לבשו כרים הצאן, מתלבשות הכבשים שמתעברות, ועמקים יעטפו בר, שהזריעה צומחת וניכרת יפה, יתרועעו אף ישירו, בניסן, כשיגיע זמן הקציר, והתבואה בקשים שלה, והרוח מנשבת והן נוקשים זו על זו, נשמע הקול, ונראות כמשוררות, והרי מזמור זה גבי³² בריאת העולם כתיב, דכתיב לעיל מיני³³ מכין הרים בכחו, ומזה מוכח שבניסן נברא העולם. ולכאורה אינו מובן, מהי הנתנית מקום לומר שבניסן נברא העולם, הרי ענינו של ניסן הוא יציאת מצרים, שהו"ע שלמעלה מהעולם (כמבואר במאמר הנ"ל, ובכ"מ). ותמיהה גדולה יותר, שענין זה נאמר במסכת ר"ה, שבה נתבארו עניני ומעלות

ע' 1 ואילך).

(29) בראשית א, יא.

(32) כ"ה הגירסא שהובאה בהגהות הב"ח

ח, א. (30)

שם יא, א.

(31) תהלים סה, יד — שהתחילו לאמרו

(33) שם, ז.

כי"א ניסן שנה זו (ראה סה"מ י"א ניסן ח"א

חודש תשרי, ואעפ"כ הובא כאן מאמרו של ר"י שבניסן נברא העולם. אך הענין הוא, ע"פ משנת"ל שגם עניני תשרי כלולים בניסן, ולכן, גם ענין בריאת העולם ששייך לתשרי, ישנו בניסן, אלא שענין בריאת העולם שבחודש ניסן (בניסן נברא העולם) הוא באופן של יציאה ממצרים והגבלות. והיינו, שאע"פ שבריאת העולם מצ"ע הו"ע של הגבלה וטבע, הרי מצד הפעולה דניסן גם בעניני השנה, ישנו גם ענין בריאת העולם כפי שהוא באופן של יציאה ממצרים והגבלות.

והענין בזה, דאף שכללות ענין הבריאה הוא ע"י צמצום הראשון (בחי' צמצום ומיצר), ועד שגם לפני הצמצום כבר שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל³⁴, מ"מ, התחלת כל הענינים (שמזה בא גם ענין ההשערה בכח וענין הצמצום) היא מפני שחפץ חסד הוא³⁵, שזהו ענין הגילוי (היפך הצמצום), בלי גבול. והרי הענין דחפץ חסד הוא (שממנו מתחיל כללות ענין הבריאה) שייך לניסן, כמשנת"ל (ס"ג) שתשרי הוא בחי' גבורה, להיותו זמן הדין ומשפט, ואף שע"י תק"ש פועלים להיות עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, הרי זה ענין של רחמים שקשור עם דין ומשפט, שלכן הנה גם כאשר יושב על כסא רחמים הרי זה עדיין ענין של משפט, משא"כ ניסן הוא בחי' חסד מצד עצמו, באופן שאין מקום כלל לענין של דין. ומזה מובן, שהענין דכי חפץ חסד שייך לחודש ניסן. ובפרט שזוהי בחי' כי חפץ חסד, שבחסד גופא הרי זה חסד בלתי מוגבל, היינו, לא רק מדת החסד כפי שהיא מצד השכל או מצד הרצון, אלא מצד בחי' החפץ דוקא שלמעלה מהרצון. וזהו ענין בריאת העולם כפי שהוא בניסן, כפי שהבריאה היא מצד בחי' כי חפץ חסד הוא. וזהו גם מה שבנוגע לתחלת ההתהוות אמרו רז"ל³⁶ במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, צדיקים דוקא, ולא בעלי תשובה, שזהו החילוק בין ניסן לתשרי, כידוע³⁷ שתשרי הו"ע עבודת התשובה, וניסן הו"ע עבודת הצדיקים.

(35) מיכה ז, יח.

(36) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

(37) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שס. תרנ"ב ס"ע ג ואילך. וראה גם ד"ה החודש דמוצ"ש ק זה פ"ה (לקמן ע' 261 ואילך).

(34) ראה עץ חיים שער א (שער עגולים ויושר) ענף א' בתחילתו. מק"מ לוח"א טו, א. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' שכד ואילך. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פ"י ואילך. ועוד.